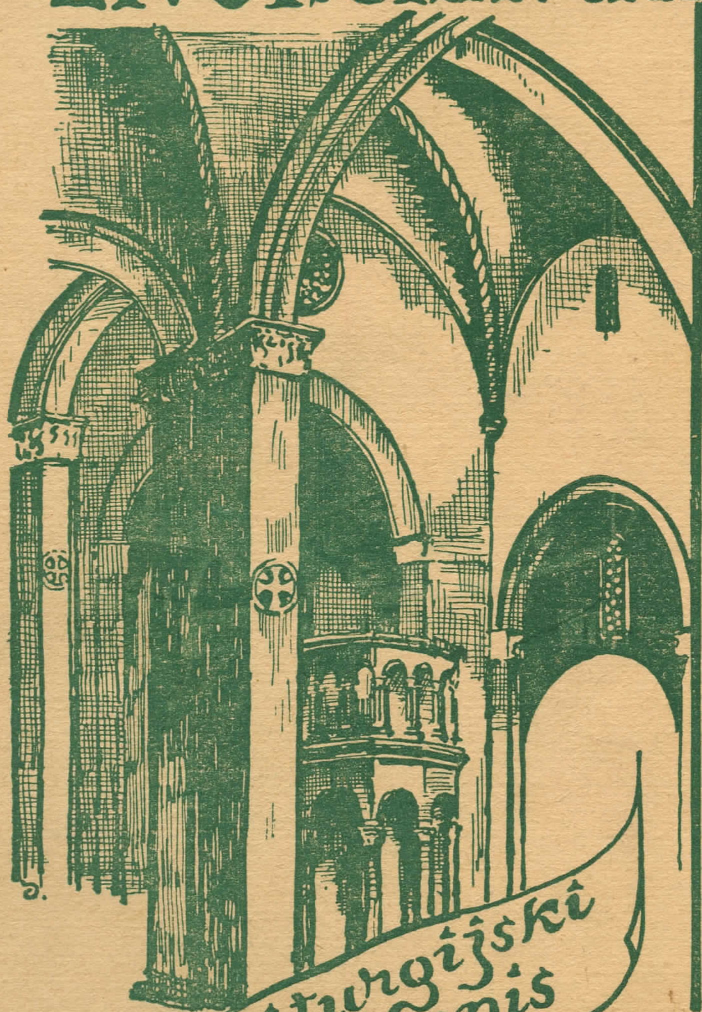
POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU.

ŽIVOT S CRKVOM

Liturgijski časopis

1940. GOD. VI. BR. 10.

26592

ŽIVOT S CRKVOM

Časopis za liturgijsku obnovu s prilogom »Sv. Misa za nedjelje i blagdane«.

Izlazi jedamput mjesečno prema crkvenoj godini. Dozvolom crkvene vlasti izdaje »Zvijezda mora« — Hvar, a uređuje: Sveć. Šime Kovačić, Hvar. Tisak Leonove tiskare - Split (zastupnik Josip Dadić).

Godišnja pretplata:

Časopis s prilogom 36.— Dinara
Sam časopis . . 24.— „
Sam prilog . . 12.— „

Pretplata se šalje: »Zvijezda mora« - Hvar (br. čeka 32.193).

Povjerenici koji raspavačaju barem 5 komada priloga, prodavaju 1 komad za 1 Dinar, a upravi plaćaju za svih 12 brojeva po 10 Dinara.

GOD. VI. 1940. BR. 10.

SADRŽAJ:

PORUKE UPRAVE:

Iako su nam troškovi izdavanja naših časopisa i priloga znatno povećani ipak nijesmo povisili pretplatu, uvjereni da će pretplatnici izvršiti svoju dužnost i podmiriti dužnu pretplatu. Svim pak našim pretplatnicima, čitateljima i prijateljima preporučamo neka se sjete našeg časopisa kakvim — pa i najmanjim — milodarima.

Postanak i značenje misnog ruha

Svetac, duboki mislioc, plemenit značaj i junački mučenik Toma Morus nastojao je, da se i za vrijeme svog dugotrajnog tamnovanja nedjeljom i blagdanom odijeva u bolje odijelo. Kad su ga radi toga korili, da ga i onako nitko ne vidi, odgovorio bi: »Bog me vidi!« A mogao je još i reći: »Ja sam sebe vidim i osjećam.«

Odijelo izražava našu nutarnjost, a ujedno i naša nutarnjost prima preko odijela utiske. Odijelo ne samo što čuva naše zdravlje i ćudorednost nego je i znak, dokaz i izraz našeg smisla za ćudorednost i ljepotu, našeg osjećaja za vlastitu čast kao i za dostojanstvo onih, u čijem se društvu krećemo. To je uzrok, da vjernici dolaze u crkvu u ljepšem i svečanijem odijelu. Radi toga i svećenik pristupa k bogoslužnim obredima u posebnom, liturgijskom ruhu. Pogledajmo, kako je nastalo sadanje bogoslužno ruho i koje mu je značenje.

1. **Postanak bogoslužnog ruha.** U prvim je kršćanskim stoljećima svećenik nosio isto bogoslužno ruho kao i vjernici, jer se i u običnom životu nije od njih odijelom ništa razlikovao. Ipak nam svjedoči već Klement Aleksandrijski (umro prije g. 215), da su k bogoslužju nosili bolje ruho i obični vjernici, a pogotovo svećenici i svi službenici oltara. Tražilo je to Božje dostojanstvo i čast kršćanske zajednice. Nutarnje se je strahopočitanje izražavalo i odijelom.

Kako dugo je bogoslužno ruho oblikom i bojom sličilo svjetovnom odijelu? Općenito uzevši, do početka srednjeg vijeka. Posjedujemo sliku Pape Grgura Velikoga (umro g.

604) i njegovog oca Gordijana: očevo se i sinovlje odijelo razlikuje samo po tome, što Papa ima t. zv. pallium, koji je još i sada povlastica najviših crkvenih dostojanstvenika.

U staro se je doba odijelo u glavnom sastojalo od tunike i penule. Od 6. st. počela se je u običnom životu da skraćuje tunika, koja je do tada sezala do pete, a nekoliko nezgodna penula pretvorila se je u otvoren plašt. Vjera izbjegava promjene. Što jednom postoji, ona vjerno i s poštovanjem čuva. To je za vjerski život zakon i to tako važan, da su krivovjerci svih vremena bili prisiljeni svoje novotarije učiniti privlačivima time, što su tvrdili, da je njihovo učenje samo povratak k prvotnom stanju, a oni da su reformatori, obnovitelji. Crkva dakle nije poprimila onu promjenu »mode«, nego je čvrsto ustrajala na dotadašnjem bogoslužnom i izvanbogoslužnom ruhu svog klera. Tako je došlo do toga, da se je od srednjeg vijeka svjetovno odijelo sve to više mijenjalo, a bogoslužno je ostalo uglavnom isto. Ipak je svaka doba uplivala i na bogoslužno ruho barem u načinu krojenja, u kićenju i boji. Tako već u ranom srednjem vijeku Papa Inocencije III. spominje prvo pravilo o bojama, prema kojemu gornji dijelovi misnog ruha (manipul, štola i planeta) imaju posebnu boju, određenu prema blagdanskom raspoloženju.

Koje je ruho sada propisano? Svećenik, koji se sprema da služi svetu Misu, iza kako je u sakristiji umio ruke, stavlja na se t. zv. humerale ili oplećnik. S njim najprije pokrije glavu (kako još i sada nose redovnici starijih redova mjesto bireta), a onda ga spusti na ramena i omota s njim vrat. Kod toga moli: »Položi, Gospodine, na moju glavu kacigu spasenja, da odbijam navale sotone.« Iza toga svećenik navuče na se dugu bijelu košulju, albu, koja se tako zove, jer je bijele boje. Sjećajući se krsne haljine i Otkrivenja sv. Ivana (7, 14) svećenik kaže: »Učini me, Gospodine, bijelim i očisti moje srce, da očišćen u krvi Jaganjca uživam vječne radosti.« Jer alba obično nije skrojena prema veličini i širini pojedinca, pripaše se svećenik pojasom, koji albu skuplja i drži. S obzirom na Isusove riječi: »Neka budu bokovi vaši opasani« (Luk. 12, 35) svećenik govori: »Pripaši me, Gospodine, pojasom čistoće i ugasi u mojim bokovima požudu strasti, da u meni ostane krjepost uzdržljivosti i čistoće.«

K ta tri komada bijele boje svećenik se još oblači u tri komada gornjeg odijela, koji su druge boje: dva više ukrasna komada i pravu gornju odjeću, misnicu (kazulu, planetu).

Kad na lijevu ruku navlači manipul ili naručnik, koji je nekada služio kao rubac za otiranje znoja ili za davanje znkova kod obreda, svećenik moli: »Daj, Gospodine, da budem dostojan nositi naručnik plača i boli, da kličući primim nagradu za trud.« Štola preko ramena pada na prsi, na kojima je svećenik za svetu Misu prekriži, a kod toga moli: »Povrati mi, Gospodine, odjeću besmrtnosti, koju sam izgubio krivnjom praroditelja, te i ako nedostojan pristupam k tvojoj svetoj službi, daj da ipak zaslužim vječno veselje.« Misnica je prvotno bila zvonasta oblika i pokrivala je cijelo tijelo kao i sada još t. zv. gotska kazula, (a gotska se ne zove zato, što ju je gotika uvela nego zato što je s gotskim stilom prestala). Na njoj je obično obrubljen križ, običan ili takav da mu se prijećke dižu k ramenima. Popratna molitva glasi: »Gospodine, koji si rekao: Jaram je moj sladak i moje je breme lako, učini, da ovu odjeću tako nosim, da zaslužim tvoju milost. Amen.«

2. **Koje značenje krije u sebi misno ruho?** Posebno se je značenje u bogoslužnom ruhu stalo tražiti tek kad je počelo upadati u oči radi svog posebnog oblika, boje i tvari, po kojima se je razlikovalo od svjetovnog odijela. Srednji je vijek u svemu tražio posebno značenje i tako su stali crkveno ruho tumačiti na mnoge i razne načine. Koje značenje ima misno ruho, kažu nam najprije molitve, što ih svećenik moli, kad se odijeva i koje smo gore donijeli. Smisao nam pojedinog komada odijela otkrivaju i popratne riječi, s kojima ih biskup stavlja na mladomisnike kod ređenja, a isto tako i ukori, s kojima biskup skida pojedine komade svetog odijela s nedostojnog svećenika, kad mu nakon osude oduzima svećeničku službu. Uz to nam još posebno značenje misnog ruha pruža njegov oblik i boja, kao i nosioc tog ruha te služba, što je u njemu obavlja. Radi ovoga zadnjega se pojedini komadi svetog ruha stavljaju u vezu s Isusom, posebno s događajima i pojedinostima iz njegove muke, jer je sveta Misa otajstvena obnova njegove žrtve na križu. Osim toga su boja i oblik kao i popratne riječi dale povoda da se u raznim komadima svetog ruha gledaju razne krjeposti, kojima se svećenik mora da odlikuje i odjene kao oružjem i zaštitom. Isusovac Braun u svom djelu o liturgijskim paramentima navađa četiri glavna značenja crkvenog ruha: dogmatsko, moralno, alegorijsko i reprezentativno.

U pojedinosti se svakog značenja nećemo ovdje spuštati. Radije se odlučimo za jedno značenje i dobro ga zapamtimo,

a od vremena do vremena ga u sebi osvježimo i sami za se povucimo zaključke i pobude. Tri donja platnena i bijela komada misnog ruha neka nam govore o religijozno-moralnom stanju, u kojem se ima da nalazi u prvom redu zaređeni svećenik, ali i svaki kršćanin, jer svi smo dionici Kristova svećeništva. Tri gornja komada misnog ruha, svilena i u boji, neka nam označuju tri razne službe Isusa Krista, na kojima suučestvuju svećenik i cijeli puk Božji, i ako naravski ne na isti način.

Oplećnik, što ga svećenik najprije stavlja na glavu a koji se i u popratnoj molitvi naziva kacigom spasenja, kršćaninu je simbol vojničke opreme uopće, koja se u prvom redu sastoji od vjere (usp. Ef. 6, 13 ss; I Sol. 5, 8; I Petr. 5, 8 s). Oplećnik najprije pokriva glavu i tako nas može zgodno da sjeti vjere, koja razumu donosi svjetlost, ali zaodjevenu i zastrtu otajstvom. Zato i pjevamo: »Isuse, kog sad mi krije veo taj...« Nego vjera mora da bude djelotvorna i jaka, pak zato se taj komad misnog ruha stavlja i na pleća, koja su organ za nošenje. S istog se uzroka biskupu kod posvećenja stavlja na ramena otvorena knjiga Evanđelja, što konačno znači isto.

Požrtvovna, čvrsta i živa vjera mora da se najprije odrazuje u čistoći duše i života. »To je prava vjera, kaže apostol Jakov (1, 27), držati sebe neokaljana od svijeta.« Na to nas već sjeća oplećnik, kojim najprije pokrivamo lice, da stražimo nad očima i da budemo sabrani, ali posebno još **alba**. Ne moramo sve vidjeti, sve čuti, sve pročitati, sve doznati, sve doživjeti. »Bolje je na nevin način ne znati nego li na opak način doznati«, kaže zgodno sv. Ivan Krizostom (De fato et prov. ord. 5).

Ka kršćanskoj vojnoj službi neizbježivo spada samozataja, koju označuje **pojas**. Vojnik i radnik stoje opasani. Pojas nam dakle misnog ruha kaže: moraš se znati držati u stezi, moraš se znati svladati, moraš znati sam sebi reći »ne!« Još više! Tko bi se htio samo da brani, izvukao bi redovito tanji kraj. Napadaj je najbolja obrana. Tako je i za moralnu nepokvarenost potrebit rad, poduzimanje, izvađanje. U radu se duh napunja zadovoljstvom i veseljem, samosviješću i osjećajem za vlastitu čast. Zato redovnici i redovnice kod zavjetovanja dobivaju knjigu svojih pravila, koja im stavljaju u dužnost i potanko označuju duševni ili tjelesni rad. Plug, koji reže i okreće tvrdu i na oko prljavu zemlju, ostaje ili postaje čist te se sjaji kao najčišće srebro, a onaj, što lijeno leži u vlažnom kutu, zarđavi.

Samo ako na taj način svećenik uredi svoj osobni život, moći će s uspjehom i s blagoslovom da izvršuje one tri uzvižene službe, koje mu je Isus povjerio, dotično, što ih sam Isus po njemu dalje obavlja, u prvom redu baš kod svete žrtve. Psalmist (125, 5 s) pjeva: »Koji siju u suzama, žeti će u radosti. Sijući sjeme hodali su plačući, ali se vraćaju kličući i noseći svoje snopove.« Sam je spasitelj usporedio svoje propovijedanje sa sijanjem, poslom punim truda i brige. Kad dakle svećenik stavlja na ruku **manipul** s gore spomenutom molitvom, koja je sastavljena baš prema tom psalmu, s pravom se može da sjeti svoje teške i odgovorne učiteljske službe, koja mu je povjerena od Boga preko Crkve, da u vjeri naučava cijelu svoju zajednicu: djecu, mladost i odrasle.

Stola je posebno sveto ruho, pridržano samo svećeniku, koji je nosi kadgod izvršuje kakvu svećeničku službu. Tako ga ona ima da sjeća svećeničke službe u užem smislu, koju obavlja u prvom redu upravo u svetoj Misi, tom najuzvišenijem i najsilnijem, najstrašnijem i najdražem, što Crkva posjeduje. Radi toga i onaj osjećaj nedostojnosti, kad pristupa »k svetoj službi«. Svećenik je kod te službe posrednik između Boga i ljudi, u isto doba zastupa i Božju stvar i stvar puka, treba da osigura čast Bogu i spas ljudima. K oltaru pristupa kao otac sviju, njemu je povjerena briga za sav svijet, žrtvuje »za žive i mrtve«, »za spas cijelog svijeta«.

Misnica izgleda kao kraljevski plašt i sjeća kraljevske ili pastirske službe, koju Krist izvršuje po svom svećeniku. Samo se ne smije zaboraviti, da je u Božjem kraljevstvu vladanje odabralo oblik služenja, kraljevanje je tu posluživanje, a najveći je u nebeskom kraljevstvu onaj, koji se spusti do najnižih služba (Luk. 22, 26; Mat. 23, 11), poput samog Krista, rođenog i jedinog Kralja Božjeg kraljevstva. Biskup daje ređenicima taj komad misnog ruha kao znak ljubavi, a ta se pokazuje upravo u spuštanju k svim potrebnima i u posluživanju bijednima svake vrsti.

Sve ovo vrijedi u prvom redu za svećenika, ali ne samo za njega. **Svi kršćani** po svetom krštenju i po svetoj potvrdi imaju udio na Kristovoj kraljevskoj, svećeničkoj i proročkoj službi. Toga ih na poseban način sjeća ulje svete krizme, kojim su bili pomazani na krštenju i potvrdi, a po kojem su »obdareni kraljevskom, svećeničkom i proročkom časti« (slavospjev kod posvete krizme na veliki četvrtak). Zato Sveto Pismo Novog Zavjeta izričito naglašuje, da svi predstavlja-

mo kraljevsko svećeništvo, da smo svi pozvani da žrtvujemo i da vladamo (u obliku služenja), i da svi naviještamo velika Božja djela (I. Petr. 2, 5 i 9; Otkr. 1, 6; 5, 10; 20, 6). Posebno poslanstvo i dužnost imaju roditelji, da tu trostruku službu vrše u svojoj obitelji. Tu oni trebaju da budu učitelji, svećenici i kraljevi u Kristovom Svetom Duhu.

Kad se dakle pred nama pojavi svećenik na oltaru u svojem svetom ruhu, i nas opominje, da svi moramo da provodimo život samozataje, koji je jedini dostojan kršćanskog dostojanstva i imena, pak da onda i mi možemo obavljati trostruku Kristovu službu na oltaru s njime i sa svećenikom zajedno žrtvujući, slaveći i služeći našemu Bogu. A što počimljemo u crkvi, treba da nastavimo u obitelji, u svom zvanju, u čitavom životu. Dandanas, istina, samo svećenik nosi spomenuta liturgijska odijela, dok su u staro doba općenito uzevši svi pristupali u istom odijelu k službi Božjoj. Samo svećenik je odjeven misnim ruhom, ali cijela kršćanska zajednica, naravski podređena župniku i biskupu, treba da obnaša službu i čast Kristova svećeništva, koje je u stvari samo jedno, a razni su mu samo stupnjevi.

Spomenimo još, da i sada kod svetog krštenja svećenik na svakog krštenika stavlja rasprostrt bijeli rubac, kao malenu albu, s riječima: »Primi bijelu haljinu i ponesi je neokaljanu pred sud Isusa Krista!« Pomisli zato, kršćanine, kod odijevanja nedjeljno i svečane odjeće na vjersko značenje odijela uopće, a posebno na smisao bogoslužnog ruha. A svakako neka ti pojava svećenika u misnom ruhu svaki put bude kao propovijed još prije nego li otvori usta.

Dr. Linus Bopp.

U svetinji nad svetinjama

Čitav naš kršćanski život usredotočen je u crkvi. To je mjesto gdje nam je Bog tako neposredno blizu, gdje s Njime dolazimo u najjači i najbliži dodir. Kuća je to, u kojoj stanuje Bog gospodar neba i zemlje. Crkva je stan Božji, nebo na zemlji. »Zavolio sam krasotu doma Tvojega i mjesto gdje prebiva slava Tvoja«, molimo svaki dan u svetoj Misi. Doista, crkva je dom slave Božje, dom ljubavi Božje, a po tom dom sreće i mira našega. Na zemlji nema ljepšega i uzvišenijega mjesta od crkve. Iako znamo da je Bog svudašnji, da se nalazi na svakome mjestu, da je Njim ispunjena sva zemlja i

sav svemir, premda sve oko nas govori o velikoj Njegovoj dobroti, ljepoti i svemoći, ipak se ona u crkvi kraj Svetohraništa najdivnije očituje. U crkvi stanuje živi pravi Bog, tu živi najveća Ljubav u presvetoj Euharistiji, tu nam On daje svoje milosti, tu zadovoljavamo Bogu u žrtvi sv. Mise; u crkvi nam On po svojoj sv. Crkvi dijeli svoje sakramente. Kroz crkvu i iz crkve prolazimo i polazimo u vječnost; to su vrata nebeska za sve kršćane.

U liturgiji na dan posvećenja crkve izražava se divljenje, sreća, strahopočitanje, a i neko sveto čuđenje pred tolikom milosti da Bog hoće da stanuje među ljudima. U početnoj pjesmi (ulazu) sv. Mise na taj dan molimo: »Strašno je mjesto ovo, ovdje je dom Gospodnji i vrata nebeska i zvat će se: dvor Božji. Kako su mili stanovi Tvoji, Gospode nad vojskama! Čezne i gine duša moja za dvorovima Gospodnjim!« Dalje u poslanici čitamo: »U one dane vidjeh grad sveti Jerusalem novi, gdje silazi od Boga s neba, pripravljen kao zaručnica ukrašena mužu svojemu. I čuo sam glas veliki s prijestolja, gdje govori: Evo šatora Božjega među ljudima, jer će stanovati među njima, i oni će biti narod njegov, i sam Bog bit će s njima.« (Knj. Otkriv. Sv. Ivana Apost. 21, 2—5). Pjesma pak iza poslanice glasi: »Mjesto je ovo od Boga učinjeno, neprocjenjiva je svetinja i neprovedivo. Bože, koga dvori anđeoski zbor, usliši molbe sluga svojih! Aleluja« (Ps. 137, 2). »Klanjat ću se u hramu svetomu Tvojemu i slavit ću ime Tvoje. Aleluja.« Napokon u pričesnoj pjesmi (molitvi) molimo: »Kuća će se moja zvati domom molitve; svaki, tko u njoj moli, dobit će; i tko traži, naći će; i onomu, koji kuca, otvorit će se.« (Mt. 21, 13). Ove svete jednostavne riječi sižu duboko, obuzimaju svu dušu i ulijevaju u nju ljubav za dom Božji, a i veliko strahopočitanje pred tim svetim mjestom. Sveti župnik iz Arsa osobito je štovao crkvu i on kaže: »Patrijarha Jakov iza viđenja čudesnih ljestava uskliknuo je: »O kako je strašno mjesto ovo! Uistinu nije ovdje drugo, nego dom Božji i vrata nebeska.« To isto možemo reći o svakoj našoj crkvi; one su obitavalište anđela i arhanđela, palače Božje, samo nebo.

Ove misli, potrebito je, da ih što češće obnavljamo i da su nam uvijek pred pameti, e da se u nama probudi i rasplamti novi žar ljubavi i poštovanja prama crkvi, da u nju što češće idemo i da se u njoj vladamo tako te se vidi da smo svijesni da stojimo pred Bogom svojim. Život i vladanje naše mora uvijek biti kršćansko u potpunom smislu.

Dolazeći u crkvu već treba da se malo saberemo i stupajući preko ono par stepenica što vode u crkvu sjetimo se da uzlazimo na više, da prilazimo k Bogu. Moramo tada ostaviti sve brige i sav svijet, da ono vrijeme što ga provodimo u crkvi posvetimo u ozbiljnosti i miru Bogu i duši svojoj.

Ulazeći kroz crkvena vrata pruža se pred nama veliki i visoki prostor crkvenoga svoda. Ta nas veličina uzdiže, duša osjeća neki polet, kao da čuje glas koji govori: »Odbaci sve maleno, tjesnogrudno i plašljivo, sve što sputava; oslobodi dušu, raširi hram srca svoga da uđe Kralj slave!«

Stupiv malo napred prekrstimo se svetom vodom u želji da nas ona očisti i isprosi blagoslov Božji uz duh sabranosti i pobožnosti. Križ je simbol naše vjere i našega spasenja. Križati se valja pravilno, mirno dostojanstveno. Od čela do prsiju, od ramena do ramena, da nas potpuno obuhvati red i sabranost. To je najsvetiji znak što ga činimo. Po njemu će se sve posvetiti u moći Kristovoj i u imenu Presv. Trojstva.

Zatim moramo pred Svetohraništem pokleknuti potpuno na desno koljeno i time smjerno odati čast i poklon Bogu Stvoritelju svome. Taj pozdrav se ne smije izostaviti ili bilo kako površno obaviti. Neka poklecanje ne bude samo prazna gesta, podajmo mu dušu, život, neka bude vjerni vanjski izraz klanjanja naše duše, skrušenja našega srca i poštovanja čitavog našeg bića prema svome vrhovnome gospodaru i Bogu. Ovaj poklon neka je napokon i čas u kome napuštamo posve svijet a ulazimo u Božju blizinu, u kojoj ćemo mirno ostati sabrano za čitavo vrijeme svoga boravka u crkvi.

Prolazeći crkvom moramo osobito paziti da stupamo mirno, tiho i dostojanstveno, da naši koraci ne stvaraju buku i da se ne čuju, da ne bi povrijedili dostojanstvo kuće Božje, da ne bi narušili mir te smetali druge vjernike u sabranosti.

Kada se smjestimo, neka je i opet naše držanje sabrano bilo da klečimo, stojimo ili sjedimo, a ruke naše neka su lijepo sklopljene. Oh, kako mnogo govore one sklopljene ruke kršćanina! O ljudskoj slabosti i osjećaju bijede, o posvemašnjem djetinjem predanju Bogu svome i o ovisnosti o Njemu. One kao da vape Bogu: »Evo me Bože, sav se Tebi predajem, sve pred Tebe i u Tebe polažem. Ti si moja snaga, moć i jakost.«

Klečeći priznajemo svoju bijedu i ništetnost, te kao da se hoćemo u toj svijesti smanjiti pred silnim i beskrajnim Božjim bićem, hoćemo se poništiti pred Njegovom veličinom.

To je divan čin poniznosti. Ali ni klečanje ne smije biti tek običaj pri kojem se ništa ne misli, koji nema sadržaja ni nutarnje podloge.

No, pred Bogom ne klečimo uvijek, često i stojimo. I to je izraz velikog štovanja. Ali i stajanje neka je lijepo i pravilno, a ne nehajno i bezbrižno. I stajanje mora biti produhovljeno, i ono je izraz naše duše i naših misli. Taj položaj ističe više pozornosti i spremnosti. Stojimo pred licem Božjim kao spremni sluge, opremljeni apostoli i saradnici Kristovi, da poslušamo glas Njegov i zapovijed Njegovu. Takovo nam stajanje ulijeva neki polet i odvažnost, diže nas i vodi u radu za Boga i duše. Pokazujemo odlučnost i čekamo spremni na svaki mig Božanske svete volje.

Prof. Silva Radej.

Dom Prosper Guéranger

6. DVA GLAVNA DJELA

Ne mislimo, da su s obnovom Solesmesa i s imenovanjem za opata Dom Guérangera svršile brige. Zapravo su tek počele. Postao je ocem obitelji, koja još nije ni brojem ni sadržajem bila jaka. Tako su i dalje kroz sav život Guérangera mučile dvije velike brige: samostanski naraštaj i sredstva za uzdržavanje. Ali baš tu je novi opat pokazao svoju veliku vjeru. Dapače nije ni lako primao nove ljude u svoj samostan (prema Pravilu, pogl. 58), a još manje je dozvoljavao, da ih se previše i traži. Mislio je, ispravno: koga Bog hoće da dovede, već će ga dovesti. Slično je pouzdanje u Boga imao i u pogledu uzdržavanja. I nada ga nije prevarila. Vjera, istina, nije bila više živa kao nekada, kad se je sva okolina natjecala, da u samostan pošalje što više ljudi i da ga što obilatije obdari, ali ipak se je našlo dobrih duša, koje su mislile na Solesmes. Jer se u Benediktinskom samostanu, osobito u početku, barem toliko troši za knjige i crkvene potrepštine koliko za jelo i odijelo, sve ih je posebno razveselilo, kako pripovijeda jedan od prvih članova, kad im je gđa Svečin poslala zastore sa svojih prozora, od kojih su onda skrojili prve pluvijale za celebranta i kantore.

Izabrane su duše daleko od svijeta pod Guérangerovim vodstvom s Crkvom slavile Boga, posvećivale sebe i molile za sav svijet. Da doznamo, koju je ulogu tu igrao Dom Prosper, trebalo bi potanje opisati, što Benediktinskoj obi-

telji znači opat. Svakako je povijest Dom Guérangera ubrojila među najveće opate i slobodno se može reći: kao što su Cluny učinila slavnim četiri sveta opata, koji su s njim upravljali puna dva stoljeća, tako je i Solesmes postao glasovitim, jer ga je obnovio i vodio Guéranger. On je sve svoje duhovne sinove prožeo svojom ljubavlju prema molitvi Crkve, njezinom pjevanju i obredima. (Plod: već davno nose, a i još će dugo nositi sve koralne knjige u podnaslovu ime Solesmesa). Život s Crkvom postao je opet životom samostana, da se iz njega malo po malo ponovno prelije na sve kršćane. Sve češće su gosti dolazili u Solesmes, gdje su uza sve siromaštvo prema Pravilu bili primljeni kao Krist i odakle su ponijeli sa sobom oduševljenje za Crkvu, njezine ustanove i njezinu liturgiju.

Dom Guéranger se nije zadovoljio samo tom djelatnošću. Četrdeset godina iza kako je obnovljen Solesmes, izdao je poznati učenjak Dom Cabrol popis svih većih i manjih djela, što su ih kroz to vrijeme izdali francuski Benediktinci. Ta bibliografija ima ništa manje nego 973 broja, od kojih na samog Guérangera spada 126 sastavaka. Nijesu svi ti sastavci jednake veličine, vrijednosti i važnosti, ali s dva je svoja djela Dom Prosper zadužio Crkvu kao malo tko u 19. stoljeću. Nitko u tom stoljeću, riječi su Dom Cabrola, nije bio tako pun liturgijskog duha kao Dom Guéranger, i zato je samo on mogao da napiše djela, po kojima je obnovio rimsku liturgiju u Francuskoj i pokrenuo suvremenu liturgijsku obnovu cijele Crkve.

Da je solesmeski opat, kaže Dom Delatte, pitao kojeg površna čovjeka, o čemu da piše, ako hoće da upliva na svoje doba, sigurno bi mu s obzirom na tolike zablude bio odgovorio, neka se posveti apologetici. Ali Dom Prosper je gledao dalje i dublje. Njemu su najbolja apologetika pravi kršćani, a život s Crkvom najjači ustuk proti svim zabludama naše dobi. Prva rečenica, što ju je napisao za javnost (u već spomenutim člancima za »L' ami de la religion«) glasi: »Između raznih grana crkvene znanosti, u naše doba na nesreću zanemarenih, jedna od najzanimivijih je študij liturgije...« Tu je već čitavi Dom Guéranger: k Bogu dolazimo samo po Kristu, koji sada živi u Crkvi, a s Crkvom živimo toliko koliko živimo s njezinom liturgijom. Jasno je dakle bilo odmah, čemu će Guéranger posvetiti svoj život. Zamisao mu je potvrdio i sam Kristov namjesnik. U breveu, kojim je obnovljen Solesmes a Dom Prosper imenovan opatom, odredio je Grgur XVI. kao jedan od glavnih ciljeva novoj Be-

nediktinskoj kongregaciji: »Sanas sacrae liturgiae traditiones labescentes confovere — učvrstiti pokolebale zdrave ustanove svete liturgije.«

Solesmeski je opat ispunio nadu Crkve, mnogo brže i mnogo uspješnije nego li se je itko nadao. Kad je prvi put stupio k novom Papi Piju IX., ovaj ga je pozdravio: »Evo obnovitelja rimske liturgije u Francuskoj!« Što je to učinio Dom Guéranger? Već je jednom bilo spomenuto, kako je galikanizam i jansenizam dao Francuskoj preko 20 »popravljenih« Misala, brevijara i ostalih liturgijskih knjiga. Rijetko su gdje dvije susjedne biskupije imale istu liturgiju, koju su ljubomorno čuvale sve biskupije i kad je mnoge manje Napoleon sjedinio, tako da je u jednoj novoj biskupiji bilo pet liturgija. Ali nije tu bila samo zbrka. Nove liturgijske knjige nijesu sastavljali ni učenjaci ni sveci, i tako se je uvuklo svega. Skoro svaka stranica je imala po koju nastranost. Samo par primjera. Poznato je, kako su jansenisti osuđivali »pretjeranu« — kako su govorili — pobožnost prema Bl. Dj. Mariji. Zato su mnogi Misali blagdan njezinog Navještenja prekrstili u Blagdan Gospodnjeg Navještenja, a iz njezinog su oficija izbacili antifonu: »Raduj se, Djevice Marijo, ti si sama uništila sva krivovjerja po svemu svjetu« (i ako se ta istina dade ne samo povijesno dokazati, nego je i dogmatski posve ispravna, jer su sva krivovjerja bila upravljana proti Kristovom Božanstvu ili Čovječanstvu, i u pravoj je vjeri samo onaj, koji Mariju štuje kao Majku Boga - Čovjeka). Uz to je mnogo liturgijskih tekstova bilo skraćeno. Jedan je brevijar na pr. skratio ps. 135. za polovicu izbacivši onaj krasni refren iza svakog versa: »jer je na vijeke milosrđe njegovo«. Bilo je i još većih nastranosti, dapače i pravih zabluda. Nije čudo, kad je svatko činio, što je htio. Rim naravski to stanje nije odobravao, ali je takav bio duh vremena, da je — kao više puta! — morao da šuti bojeći se većeg zla.

Vidjeli smo, kako je Guéranger već kao mladi svećenik prigrlio rimske liturgijske knjige. Samo se po sebi razumije, da se je u Solesmesu od početka sve obavljalo po rimskom obredu. Ali Dom Prosperu to nije bilo dosta. Nakon dvanaest godina ozbiljnog študija, kako sam kaže u uvodu, izlazi prvi svezak njegovih »**Institutions liturgiques**«. U njima je htio da obradi cijelu liturgiju. Nacrt je bio ovaj: najprije povijest liturgije od apostolskih do najnovijih vremena, zatim su imali da slijede svesci o liturgijskim knjigama, o crkvenom kalendaru i crkvenoj godini, o žrtvi sv. Mise, o

sakramentima i sakramentalima i zaključni svezak o liturgijskom pravu. Dakle prava Summa liturgica. Dom Guéranger ju je predvidio u pet svezaka, ali kad bi sve bio obradio, kako je započeo, ne bi bilo stalo ni u deset knjiga.

U prvom svesku iznosi Guéranger povijest liturgije do tridentskog sabora. Tu se odmah vidi majstor, koji je temeljito prošao cijelo gradivo i proučio sve do tada poznate izvore, a sada s oduševljenjem iznosi pred svoje čitaoce tu dragu starinu. Lako je shvatiti, da su dobre duše, na pr. gđa Svečin, taj prikaz nutarnjeg života svete Crkve čitale moleći. Općenito je Guérangerova knjiga bila oduševljeno primljena, i ako se je odmah moglo vidjeti, kako on sav gori od žara za jedinstvom crkvene liturgije, i već u uvodu s ponosom ističe, da je skroz na skroz Rimljanin. »Nijesam učenjak nego čovjek Crkve«, pisao je jednom solesmeski opat Dom Pitri.

Što je u prvom svesku bilo naviješteno, u drugom je slijedeće godine posve razvio. Obrađujući povijest liturgije od tridentskog sabora dalje Guéranger prikazuje, kako je liturgijsku obnovu sv. Pape Pija V. prihvatio cijeli svijet, ali onda sa žalošću opisuje, kako je Francuska, prvorođena kći Crkve, malo po malo zapustila liturgijsko jedinstvo s Rimom. Sve je te posebne Misale i brevijare Guéranger istražio i samim citatima dokazuje, kako su suvišni, nezgodni, opasni, čak i krivovjerni. Skroman radnik ipak ostaje kod toga, jer zna, da drugi imaju vlast, da te stvari određuju. Ali uspjeh nije izostao. Galikanci su osjetili, koji je smisao knjige i da će svaki, koji je mirno pročita, zaključiti: Nema druge, ako hoćemo, da sačuvamo i učvrstimo jedinstvo s Rimom, moramo se povratiti k rimskoj liturgiji. Zato su kao bijesni stali da napadaju Guérangera knjigama, brošurama i novinskim člancima. Bilo je teških časova, kad je izgledalo, da je čitava Francuska proti njemu. Ali on nije uzmaknuo. Na pamflete nije odgovarao, a kad se je bura stišala, u dva je duga otvorena pisma orleanskom i tuluškom nadbiskupu mirno i dostojanstveno iznio ponovno svoje stanovište i još ga više učvrstio. Već prvi uspjeh Guérangerove knjige je bio, što se više nitko nije usudio da izda koji galikanski Misal ili brevijar. Ali to je bio samo početak uspjeha. Deset je godina Dom Prosper pisao na sve strane, tumačio i branio svoje stanovište. Malo po malo su se na crkvenim sinodama ugledniji biskupi počeli da vraćaju k rimskoj liturgiji. Slijedili su i drugi, posebno još zauzimanjem Guérangerova prijatelja i suborca, poitjerskog biskupa, kasnije kardinala

Pie-a. Malo vremena prije svoje smrti doživio je solesmeski opat i tu radost, da je orleanska nadbiskupija kao zadnja poprimila rimsku liturgiju. Galikanizam je bio svladan: Guéranger mu je zadao glavni udarac na najkonkretnijem, liturgijskom polju, a konačni mu je udarac dao vatikanski sabor.

Samo po sebi se razumije, da Dom Guéranger vodeći tu borbu nije mogao da se posveti obrađivanju ostalih svezaka. Još je g. 1851 izašao treći svezak o liturgijskim knjigama, i tu je prestao. Zvali su ga drugi poslovi i druga djela. A skoro bi se moglo reći, da je nastavak u to doba bio i suvišan: prva su dva sveska pobudila zanimanje za rimsku liturgiju osobito kod svećenika, što je za početak bilo dosta, a za daljnji će študij kasnije pisati njegovi učenici, u prvom redu Dom Cabrol svoj nedostiživi »Dictionnaire« kršćanske arheologije i liturgije.

Ako je solesmeski opat u »Institutions« iznio svoje znanje i uvjerenje, u »**L'année liturgique**« je izlio svoj život. Dom Guérangeru liturgija nije mrtva i suha nauka, nego glavni organ života svete Crkve. U njegovom je samostanu liturgija opet zadobila staro mjesto: sveta Misa s crkvenim časovima ne samo dijele Benediktincu dan nego su srce i bilo samostanskog života. Tu je sav rad protkan crkvenom molitvom i prožet crkvenim blagdanima. Da i vjernike u svijetu dovede k tim izvorima žive vode, stao je da piše i do smrti je pisao to svoje najdraže i najuplivnije djelo. Crkvena godina, kaže u uvodu prvog sveska — Adventa, nije drugo nego obnavljanje života Isusa Krista i njegovih otajstva u Crkvi i u dušama. Kao što ne možemo ni zamisliti da bi Crkva na jedan ili drugi način prestala slaviti Kristove blagdane, tako se ne da zamisliti ni kršćanski život pojedine duše bez doživljavanja crkvene godine. Dom Guéranger zato hoće, da svi vjernici osjete ljepotu i bogatstvo crkvene liturgije i da svi žive njezinim životom. Treba dakle mnogo govoriti i pisati, da puku opet pređe u krv ono, što mu je moderna nevjera otela. Guéranger potanko iznosi i tumači sve štogod je u vezi s crkvenom godinom, svako doba u posebnoj knjizi, a najvećim blagdanima posvećuje i cijeli svezak. U svakom je svesku najprije povijesni, mistični i praktični uvod o značenju dotične liturgijske dobi. Zatim redom donosi jutarnju i večernju molitvu, parafrazirane stalne dijelove svete Mise, pripravu i zahvalu za svetu pričest u duhu dotične dobi, čitav oficij kojemu vjernici prisustvuju (t. j. barem večernju, a u najveće blagdane i ostale dijelove), a

onda još posebno tumači svaku nedjelju, blagdan i običan dan u sedmici. Ali to je samo prvi dio svakog sveska. U drugom su dijelu životopisi svetaca, koji se u to doba slave. Te je Dom Prosper s posebnom ljubavlju obradio, osobito starije svece. Namjerice, jer u uvodu ističe, da nema jačeg sredstva da se u najšire redove puka opet zanesu vrhunaravni ideali od zgodnog prikazivanja velikih kršćanskih mučenika, biskupa, priznavalaca i djevica. Već u prvom svesku pruža mu se prigoda, da dade oduška svom srcu tumačenjem prekrasnog oficija sv. Andrije Apostola. A malo je tko i poslije njega tako toplo prikazao velikog biskupa sv. Ambrozija i njegovo oduševljenje za Crkvu i djevičanstva u njoj, radi kojega su majke zatvarale kući svoje kćeri, kad bi svetac negdje imao da propovijeda, bojeći se, da ih se ne bi uhvatilo njegovo oduševljenje. Škoda da ne možemo još štogod iznijeti iz preobilatog gradiva samog prvog sveska.

Godinu za godinom je solesmeski opat izdavao nove sveske tog svog djela. Uvijek je na nj mislio i samo bolest ili neodloživi poslovi su mu oduzimali iz ruku pero. Tako mu nije bilo dano da ga dovrši, i ako su često kasno u noć bila osvijetljena samo dva prozora zaspalog Solesmesa: u jednoj je ćeliji Dom Pitra s mukom čitao i za tisak prepisivao stare grčke rukopise, a u drugoj je Dom Guéranger htio da nadoda još koju stranicu svojoj dragoj »L'année liturgique«. Tako je dovršio devet svezaka, svaki poprečno po 500 stranica. S tim je došao do blagdana Duhova, ali poduhovsko je doba morao da nastavi po njegovoj smrti njegov učenik Dom Fromage, koji je taj teški posao dostojno obavio, posve u duhu Dom Prospera. Sada »L'année liturgique« broji petnaest svezaka, koji su izašli u nebrojeno izdanja i već davno prevedeni u sve glavne evropske jezike.

Teško je reći, koliko je to djelo učinilo i čini dobra. Pravo ga je odmah u početku ocijenio tada još mladi svećenik Pie u svom pismu Dom Prosperu (17 studenog 1841): »Predragi moj oče! Veliko ste nam dobro iskazali svima, svećenicima i vjernicima, učeći nas da opet više molimo s Crkvom, a manje s onim malenim priručnicima suhe i izolirane pobožnosti. Ima neko vrijeme, da stojim pod utiskom, kako treba učiniti da naše stoljeće zavoli liturgiju, ako hoćemo da ga opet povratimo kršćanskom životu...« Dom Guérangerovo je djelo postalo obiteljskom knjigom katoličke Francuske i s njom su se pripravljali na blagdane na pr. i u obitelji sv. Terezije od Djeteta Isusa. Bog sam zna koliko je sličnih duša ta knjiga odgojila. Navedimo još i značajne riječi, što ih je uz sve veća izdanja te knjige uskliknuo tadanji slobodnozidarski časopis »L'événement«, sa svog naravski stanovišta: »Evo djela, koje će učiniti toliko zla koliko su Voltairove knjige učinile dobra!« Dakle i protivnici vide i priznaju, da za rekristijanizaciju svijeta nema jačeg sredstva od liturgije!

O. Martin Kirigin, O. S. B.

Značenje nedjelje u Liturgiji

Svjedoci smo zadnjih vremena sustavne bezbožne rabote protiv Boga, Crkve i svećenstva. Posljedica toga jest očito pogrđivanje blagdana i zanemarivanje štovanja dana Gospodnjih. Na svoje oči vidimo da naše crkve i na selima sve više zijevaju prazninom u nedjeljama i blagdanima. Rade se poslovi koji ne spadaju na dane posvećene Bogu. Ali tome se nesmijemo čuditi. Naš narod daleko je još od poznavanja liturgije i života s Crkvom. Kako će vjernik provađati život s Crkvom, a ne pozna značenje nedjelje ni blagdana? Nitko ne može uzljubiti ono što ne pozna. Zato treba vjernike upoznavati sa značenjem nedjelje i blagdana. Ovome ima da posluži i ovo par redaka o značenju nedjelje u bogoslužju.

—

U starom zavjetu je subota bila određena od Boga kao dan Gospodnji. Ali već prvi kršćani počeli su uvađati svetkovanje prvog dana po suboti — nedjelju, jer su se taj dan dogodila velika otajstva sv. vjere: Uskrsnuće Spasiteljevo i silazak Duha Svetoga nad apostole. Znamo iz Djela Apostolskih i nekih crkvenih Otaca, poimence sv. Justina da su se prvi kršćani u **nedjelju** skupljali da lome kruh, t. j. prikazuju euharistijsku Žrtvu, koja je bila glavni i najefikasniji način, da vjernik izrazi poklon i zahvalnost Bogu Ocu po Isusu Kristu i da isprosi pomoć i blagoslov u idućoj sedmici.

Tri se poglavita otajstva ističu u svetkovanju **nedjelje:** Uskrsnuće Spasiteljevo, Stvaranje svijeta i Presv. Trojstvo.

1. U početku je nedjelja bila posvećena **uskrsnuću** Gospodinovome, te se Uskrs zapravo svetkovao svake nedjelje. Svaka nedjelja u godini bila je mali Uskrs. Tako nam svjedoče Tertulijan i papa Inocent I. To se je i dolikovalo ovom najvećem čudu, koje je bilo pečat božanstva Kristova i njegove nauke. Po uzoru jeruzalemske crkve, u cijeloj istočnoj Crkvi do danas se je očuvao običaj da se svake nedjelje na

Jutrenji čita odlomak iz t. zv. uskrsnih evanđelja. To su odlomci svih 4 evanđelista o uskrsnuću Isusovom. Kod Rusa i danas »voskresenije« naznačuje nedjelju uopće.

Uskrsnućem svojim, Isus Krist je pobijedio smrt i pakao. Uskrsnuće je, dakle, dan Kristove pobjede. Prema tome i nedjelja je dan triumfa Kristovog. Na to nas podsjeća psalam 109. na večernji nedjelje. Također psalam 117. koji se moli na prvom času, spominje nas Isusovog uskrsnuća: »Ovo je dan koji učini Gospodin, radujmo se i veselimo u njemu.«

Radi ovog uskrsnog značenja nedjelje, stari su smatrali nedjelju zadnjim danom u sedmici. Ferije kroz sedmicu, posebno četvrtak, petak i subota bili su dani priprave na nedjelju, kad su slavili uskrsnuće Kristovo. Današnja rimska liturgija smatra nedjelju prvim danom u sedmici u kojoj svi dani dobivaju značaj po minuloj nedjelji.

2. Uskrsnom značenju nedjelje, kasnije su dodali i novo: **stvaranje.** U nedjelju je, naime, Bog počeo stvaranje. Nedjelja je bio prvi dan, kad je Bog stvorio svjetlost. Zato sv. Justin zove nedjelju »dies solis« i navađa dva razloga radi kojih su se kršćani skupljali da prikazuju euharističku žrtvu: jer je u nedjelju Bog stvorio svijet i jer je taj dan Isus uskrsnuo. Ove dvije misli ističe i nedjeljni oficij: U himnu na Jutrenji od oktobra do adventa pjeva Crkva:

»U prvi dan u koji svijet
Božanska stvori Trojica,
U koji Stvorac uskrsnuv
Nadvlada smrt i spasi nas... (Pavelić)

Večernji himan u nedjelje kroz godinu ističe misao stvaranja:

O dobri Stvorče svjetlosti,
Što daješ svjetlo svagdašnje,
Što stvarat svijet započinješ
Stvorenjem svjetla prvoga. (Pavelić).

Invitatorij na Jutrenji nedjelje glasi: »**Gospodinu koji nas je stvorio, dođite poklonimo se.**«

3. Ideji stvaranja i uskrsnuća kasnije su nadodali treću: **naše posvećenje po Duhu Svetom,** jer je u nedjelju Duh Sveti sašao nad apostole. Tako je nedjelja bila posvećena presv. Trojstvu: Ocu, koji nas je stvorio; Sinu, koji je od mrtvih uskrsnuo; Duhu Svetomu, koji nas posvećuje. **Glavna, dakle, nedjeljna misao jest naše stvaranje, otkupljenje i posvećenje.**

I Papa Klement XIII. ističe da moramo u nedjelju štovati presv. Trojstvo, jer je taj dan Bog stvorio svjetlost, Sin uskrsnuo i poslao Duha Sv. s neba. Zato je u zapadnoj liturgiji ideja presv. Trojstva dominantna u cijelom nedjeljnom bogoslužju. U sve nedjelje preko godine, koje nemaju vlastito predslovlje, pjeva se predslovlje presv. Trojstva. A u zadnjem responsoriju nedjeljnog nokturna spominje se Crkva presv. Trojstva: **Dva Serafina klicahu jedan drugome: svet, svet, svet...** Na neke nedjelje i na blagdan presv. Trojstva moli se u prvom času Atanasijevo vjerovanje u kojem se potanko ističe odnošaj triju Božanskih osoba i vjera u presv. Trojstvo. Na večernji subote, koja je zapravo prva večernja sutrašnje nedjelje, glasi himan:

Već žarko sunce zalazi,
O Svjetlosti neprolazna,
Jedinstvo, Trojstvo blaženo,
U srca naša svjetlost lij! (Pavelić).

Ovaj kratki himan — ima same 3 strofe — pjeva se i na večernji blagdana presv. Trojstva.

Velika je važnost nedjelje u liturgiji. One na neki način ovijaju najglavnije blagdane u crkvenoj godini. Ili nas na njih pripravljaju ili dalje razvijaju misao dotičnih blagdana. Tako nas četiri nedjelje adventa pripravljaju na blagdan rođenja Spasiteljeva. Nedjelje po Božiću razvijaju misao Porođenja. Nedjelje korizme pune su pokore i kajanja, te nas najljepše pripravljaju na velike blagdane muke, smrti i uskrsnuća Spasiteljeva. Po Uskrsu razvijaju dalje misao uskrsnuća, dok nedjelje po Duhovima nisu ništa drugo, nego nastavak uskrsnog doba.

Posve je naravno da će kršćanin, poznavajući veliko trostruko značenje nedjelje, posebno u najvažnijim djelovima crkvene godine, rado ostaviti svoj posao kojim se cijelu sedmicu mučio, prisustvovati pučkoj sv. Misi, svoj rad, križeve svoje, položiti na oltar Božji, da ih opet uzme orošene blagoslovom i milošću sv. Žrtve. Tako prinijevši Bogu Ocu po Isusu Kristu dužno poštovanje i poklon, obdaren utjehom s neba, okrijepljen vratit će se na svoj posao, koji ga u idućoj sedmici čeka. Ovakovo štovanje nedjelje sa njezinim značajnim bogoslužjem bit će glavni stožer vjerskog života pojedinca, obitelji, cijele župe i cijelog naroda.

D. I. Tržok.

Liturgijsko pjevanje u procesijama

Već u rano doba kršćanstva susrećemo liturgijske i vjerske ophode koji su obično imali manifestacionu svrhu t. j. javno priznavanje pripadnosti Kristovom stadu. Poznato je da je Arije svoju nauku širio ponajviše pjevanjem heretičnih pjesama, u koju je svrhu i priredio posebnu pjesmaricu »Thalia«. Kad su jednom zgodom arijevci procesionalno prolazili kroz Bizant i predgrađe i pjevali svoje pjesme, biskup tadašnji Hrizostom naredi da se heretike potuče njihovim vlastitim oružjem — pjevanjem t. j. ophodima pravovjernika u kojima se imaju pjevati psalmi, himni i svete pjesme. Otada je u Crkvi postao sve jači i češći običaj da se Kristu iskazuje i pred inovjernicima odanost u obliku procesija, koje su tokom vremena poprimile osim manifestacionog, latreutski i apologetski karakter.

Važnost procesija ističe se osobito danas u naše novopogansko doba, jer one su **javna afirmacija katolicizma i protest protiv ateizma.** Zato procesije moraju u svakom pogledu prikazivati jedinstvo, snagu i božanske odlike kršćanstva. Tome mnogo doprinosi i zajedničko pjevanje, jer prema glasovitom pedagogu M. T. Pheifferu smisao za jedinstvo i zajednicu najbolje se pobuđuje zajedničkim pjevanjem. Pitanje pjevanja u procesijama je za naše prilike aktuelno, jer u većini slučajeva na procesijama je pjevanje, uz male iznimke, skučeno na samo nekoliko pjevača, a u gradovima često nadomješteno sviranjem limene glazbe.

Čista vokalna muzika je prava crkvena muzika, stoga i u procesijama mora dominirati ljudski glas, jer ga »nijedan instrumenat, bio on makar kako odličan i savršen ne može prestići u izricanju čuvstava ljudske duše« (Ap. konst. 7). Zato nije opravdana pojava da se u procesiji pjevanje zamjeni sviranjem limene glazbe. Ova vrsta muzike nije od Crkve dopuštena u strogu liturgiju, a u procesije je primljena sa željom »da se ograniči na to, te prati neke duhovne, latinske ili pučke napjeve, što ih izvode pjevači« (M. p. 21). Bitno je, dakle, pjevanje, a limena glazba ga ima popunjati i pratiti (vidi sv. Cec. 1939 str. 69). Pjevanje mora preuzeti crkv. pjev. zbor ili Kat. Akcija ili školska djeca s ulogom starih »schola cantorum«. Ali — kao svugdje u liturgijskim činima tako i u procesijama Crkva postavlja načelo aktivnog sudjelovanja puka. Nije dovoljno da vjernici samo hodajući učestvuju u povorci »ko stranci i nijemi gledaoci« (Ap. k. 9) nego moraju svi sa svećenikom biti jedna idealna zajednica u kojoj se očituje Krist. Zajednička molitva, a osobito zajedničko pjevanje sposobno je da ostvari jedinstvo duše i srdaca. Zato Crkva preko Pape Pija X. poziva neka u procesijama pjeva puk: »... kad se upriličuju ophodi ... neka **vjernici svoj glas izmjenjuju** sa glasovima svećenika i škole« (Ap. k. 9). Svrha ovog zahtjeva jest baš u postignuću jedinstvenosti liturg. funkcija t. j. da ne bi »puk ili nikako ili nekim neznatnim i tihim mrmljanjem« (Ap. k. 9) jedva odgovarao na zajedničke molitve i pjevanje. Zaista, veličanstven je prizor, kad sav vjerni puk zajednički pjeva, kad se Presv. Trojstvo slavi »totius populi ore — ustima čitavog puka« kako je u svoje doba rekao sv. Ambrozije.

Ideal zajedničkog pjevanja u procesijama teško se ostvaruje osobito u gradovima gdje su povorke vrlo duge, a k tome obično i dvoredu te se pjevanje ograniči na okolinu pjevačkog zbora. Zato bi trebalo da u procesijama učestvuje više pjevačkih zborova — a to je u gradovima moguće — koji će namješteni u stanovitoj udaljenosti svaki oko sebe voditi vjernike u pjevanju i tako stvarati jedan pjevački korpus. U pomanjkanju pjev. zborova može se ta uloga prepustiti školskoj omladini, Kat. Akciji ili religioznim društvima. Kod kraćih procesija ili u obliku četveroreda može zadovoljiti i sami jedan zbor, ali tada je nužna pratnja limene glazbe, koja će držati tempo i čistu intonaciju, te izglađivati harmoniju mase. Melodija bi morala biti pučka ili barem u pučkom stilu komponirana t. j. stroga i isključiva dijatonika ograničena na isti tonalitet te jednostavna načela harmonije, melodike i kompozicije, jer puku je najpristupačnija i najdraža muzika, koja je govor njegove duše. Kod izbora tekstova Crkva želi da se prvo mjesto dade liturgijskim tekstovima (M. p. 8) kao što su hymni, psalmi sekvence, a u nedostatku ovih dopušta duhovne pobožne pjesme kojima je tekst odobren. K tome potrebno je pripaziti na cecilijansku vrijednost muzike i na liturgijski vez teksta sa blagdanom odnosno karakterom procesije. Tako se na teoforičnoj procesiji pjevaju euharistijske, na Veliki Petak pokorničke, na blagdane svetaca svetačke prema svetkovini itd. Na taj način se ostvaruje liturg. jedinstvenost u čitavoj procesiji i sve pjevačke grupe koncentrisane oko pojedinih pjev. zborova (ako ih ima više) spajaju se u jedno tijelo, a u jedinstvenosti se očituje snaga katolicizma.

Sveć. Ivan Plevnik.

Najnovija knjiga o sv. Misi: Bopp: MISSA EST (Izd. Herder).

Dr Linus Bopp, sveučilišni profesor u Freiburgu je uvažen pisac savremenih pedagoških djela. Ta su ga zapravo i dovela do liturgije te je već pred nekoliko godina napisao: »Liturgische Erziehung (Liturgij. odgoj)«. Kasnije je izdao još dva slična djela: »Liturgie und Lebenstil (Liturgija i stil života)« i »In liturgischer Geborgenheit (Pod plaštem liturgije)«. Bopp govori modernom čovjeku, kojega uzima onakvim kakav jest, da ga onda što točnijim i dubljim shvaćanjem liturgije učini pravim kršćaninom. Sam naglašuje, da nije liturgijski purista, nego shvaća i važnost odobrenih čina mimo liturgijskih obreda i pobožnosti za vjerski život pojedinaca. Zato se njegove knjige i čitaju s mnogo koristi u raznim krugovima.

Nedavno je napisao knjigu o sv. Misi pod naslovom »Missa est«. Kako već sam naslov kaže, pisac hoće da otkrije i istakne sva važna načela, što ih obred i tekst sv. Mise krije za svakidašnji život. Iz crkve šalje svećenik vjernike u život, missa missio, poslanje. Zato je i podnaslov djela: Knjiga o odgojnim vrjednotama sv. Mise. Pisac se ipak nikako ne gubi u pusto moraliziranje, koje moderni čovjek ne bi ni čitao, nego nastoji da svakome predoči što svatko sam mora iz obreda i molitava da odnese u svoj vlastiti život. Dakle posve u smislu suvremene pedagogije. Knjiga zato lijepo popunja druga čisto liturgijska tumačenja sv. Mise, u prvrom redu Parschovo poznato djelo. Naslovi raznih poglavlja najljepše će nam pokazati, na koji način Bopp gleda i tumači sv. Misu. Poslije uvodnih poglavlja o svijećama, o misnom ruhu i o Misalu, pisac tumači sve misne obrede i molitve ovim redom: »Jedan te isti kruh života u dva oblika (Božja riječ i Božje tijelo) — žrtva sv. Mise kao cjelina. Katolička stvarnost u pristupnim molitvama. Bilo dnevnog bogoslužja u početnoj pjesmi »Kyrie - eleison vapaj čovječanstva«. »Slava Bogu na visini« kao žrtvena pjesma. Liturgijski pozdrav. Čujte kako moli Crkva! »Čitanje« i život. Evanđelje i Euharistija. Prastara a vječno mlada molitva (vjerovanje). Boga moramo nadariti. Dvije klasične molitve (k miješanju vode i vina). Tvoja molitva kao tamjan. Kršćanstvo — vjera zahvalnosti (o prefaciji). O svetoj šutnji. U svetinji nad svetinjama. Pobožno gledanje Hostije. Tajna vjere. Kod Boga za stolom. Kako Crkva otpušta i šalje u život. »Na svršetku su još dva poglavlja o cvijeću na oltaru kao žrtvi u širem smislu te »Jezik Crkve-majke i materinski jezik naroda«.

Način se Boppova prikazivanja vidi odmah u uvodnim poglavljima, od kojih jedno donosimo u prijevodu u ovom broju. Obične i više manje poznate istine, pisac zna da na neki način nanovo otkrije i tako ih učini privlačivima i korisnima. Spominjemo, da ovo nije baš najljepše i najdublje poglavlje knjige, koju svima preporučujemo za što svestranije shvaćanje Kristove i naše žrtve te kao vrlo praktičan priručnik za propovijedi i predavanja o sv. Misi.

DVIJE MISE U ČAST BL. NIKOLE TAVILIĆA

Kako je prošle jeseni 14. studenoga u molbi hrvatskih biskupa i vodstva hrvatskog naroda Sv. Ocu Papi Piju XII. izražena želja, da Sveta Hrvatska Godina na spomen 1300. godišnjice vjernosti hrvatskog naroda katoličkoj Crkvi bude okrunjena proglašenjem bl. Nikole Tavilića prvim hrvatskim Svecem, potrebno je, da se za postignuće tog vjerskonarodnog cilja tijekom ove Svete Hrvatske Godine provede što svestranije kult tog hrvatskog Blaženika. U tu svrhu pjesnici o njemu pjevaju pjesme, pisci pišu knjige, slikari slikaju njegove slike, kipari izrađuju kipove, graditelji grade crkve, a glazbenici skladaju skladbe njemu u čast.

Tako su skladane i dvije velike skladbe: dvije Mise u čast bl. Nikole Tavilića, koje daju svim hrvatskim pjevačkim zborovima, osobito crkvenima, mogućnost, da izvedbom jedne od tih skladbi osobito u gradskim crkvama, pa na kongresnim i drugim katoličkim svečanostima, a osobito u studenom o blagdanu bl. Nikole Tavilića — uzveliča taj veliki, sveti hrvatski lik.

Te dvije Mise jesu:

1. **Dr P. Crnkovački: »K Tebi oči podižemo«, Misa u čast bl. Nikoli Tavliću** za tri jednaka glasa i orgulje na hrvatski tekst. To je vrlo solidno i dosta jednostavno građena skladba, kojoj je za temelj uzeta pučka crkvena popijevka »K Tebi oči podižemo« iz zbirke Đ. Veljkovića od g. 1816. Skladatelj je na temi te popijevke izgradio cijelu melodiku te Mise, koja je radi toga tako bliska duši i pjevača, te će je rado i brzo naučiti, i slušatelja, te će im brzo umilјeti. Mogu je pjevati ili 3 ženska glasa ili 3 muška glasa, pa je baš radi toga praktički upotrebljiva i u crkvama manjih mjesta, pa u katoličkim i muškim i ženskim zavodima, kojima se osobito preporuča. Skladatelj je ovo svoje veliko glazbeno djelo posvetio hrvatskom metropoliti preuzv. g. Dr Alojziju Stepincu, koji je na čelu Hrvatskog Episkopata poveo akciju za proglašenje bl. Nikole Tavilića Svecem i kojemu je ta sveta stvar osobito na srcu od onog časa, kad je ravno prije tri godine pošao u Jerusalem te ondje posvetio oltar, što ga je u čast tom hrvatskom jerusalemskom mučeniku podigao hrvatski narod. Misa opseže 20 lijepo tiskanih notnih stranica, opremljena je s omotom te stoji 20 Din. Pjevački zborovi, koji naruče barem 10 primjeraka, dobivaju znatan popust. Misu je izdao Hrvatski Odbor za Svetu Zemlju u Zagrebu (Trenkova ul. 1.)

2. **Dr fra Bernardin Sokol: Staroslavenska Misa u čast bl. Nikole Tavilića** za 2 jednaka glasa ili za četveroglasni zbor uz orgulje. Pored Crnkovačkijeve Mise na hrvatski tekst, o. Sokol je evo stvorio Misu na staroslovenski tekst. Obje su Mise nastale u isto vrijeme, a da jedan skladatelj za drugog nije znao, te se i tekstom i glazbom razlikuju, pa obje zaslužuju da budu izvođene. Sokolova je melodika u ovoj Misi vrlo gipka, pa iako često modulira, to teče posve naravno i uhu tako shatljivo, da se u to lako užive i pjevači i slušatelji. Zgodno je, što ovu Sokolovu Misu mogu izvesti i sama 2 glasa, bilo sopran i alt, ili tenor i bas, pa to čini, da se ona može pjevati i u onim crkvama, gdje nema pravog pjevačkog zbora. Baš s te strane zaslužuje ova Sokolova Misa posebnu pažnju. Ta se međutim Misa može izvesti i troglasno i četveroglasno, pa radi svih tih mogućnosti ona ima neobično praktično značenje. Sokol je skladao mnoštvo crkvenih skladbi, ali malo koja će se toliko i tako rado izvoditi kao ova. Skladatelj je tu Misu posvetio dru Josipu Andriću, revnitelju za proširenja kulta bl. Nikole

Tavilića, a ukusnim notnim tiskom izdao ju je u vlastitoj nakladi. Opremljena je omotom i stoji 20 Din. Pjevački zborovi, koji naruče barem 10 primjeraka, dobivaju znatan popust. Dobivaju se također kod Hrvatskog Odbora za Svetu Zemlju u Zagrebu (Trenkova ul. 1.).

Neka u ovoj Svetoj Hrvatskoj Godini te dvije Mise budu što više pjevane, a osobito neka jednu od njih već sada uzme u svoj program za ovogodišnji blagdan bl. Nikole Tavilića (14. studenoga) svaki crkveni pjevački zbor, pa neka tako i oni pridonesu općenitosti kulta tog svetog Hrvata kao svoj prinos za njegovu kanonizaciju.

»**Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku**«. (Svezak 51, god. 1930-34)

U posljednjem svesku ovog našeg naučnog časopisa ima nekoliko vrlo lijepih i interesantnih priloga, koji će zanimati naše čitatelje. Mi ćemo se osvrnuti samo na one priloge, koji imaju vezu sa liturgijom i sa kršćanskom starinom u našoj domovini. Danski arheolog Ejnar Dyggve piše o crkvi Sv. Petra u Priku kod Omiša. Njegova kritična stilska i konstruktivna istraživanja osvijetljuju nam jednu od najstarijih hrvatskih crkava posvećenih Sv. Petru. Za gradnju ove crkve upotrebljen je materijal po mišljenju Dyggve-a iz jedne ranije starokršćanske bazilike, koja se nalazila u blizini, a zvala se možda istim imenom Sv. Petra. Dr. Karaman piše o starohrvatskom groblju na Majdanu kod Solina. Isti pisac napisao je kritički prikaz o djelu Dyggvea i Eggera o starokršćanskom groblju na Marusincu (bazilika Sv. Anastazija u Solinu), što zaista upotpunjuje dosadašnja istraživanja na polju kršćanske arheologije staroga Solina. O. Ante Jadrijević prikazuje starokršćansku gemu Sv. Demetrija iz Čitluka kod Sinja (stari rimski grad Aequum), nađenu 1936. Stari grad Aequum razoren je po svoj prilici u isto doba kao i Solin. Gema sa likom Sv. Demetrija je najkasnije iz 6. stoljeća. Lik na gemi prikazuje srijemskog đakona mučenika Sv. Demetrija. Po Delehaye-u kult Sv. Demetrija prešao je iz svečeva rodnog mjesta Sirmiuma (Srijemske Mitrovice) u grčki grad Solun i kasnije su ga legende proglasile Solunjaninom. Premda je Sv. Demetrij bio đakon nije prikazan samo kao takav u crkvenom odijelu, već i kao konjanik i kao visoki crkveni dostojanstvenik. Sv. Demetrij (Mitar) srijemski bio je veoma štovan u cijelom bizantinskom carstvu. Basileusi (carevi) uzimali su ga za svog zaštitnika, kovali su novce s njegovim likom i često nosili njegovo ime, pa se po njihovom uzoru i veliki hrvatski kralj Zvonimir zove također Dmitar. Gema, nađena u Čitluku, koja je jedna od najstarijih predstava, kako piše učeni pisani, Sv. Demetrija, također dokazuje kako je već zarana bio i u Dalmaciji raširen kult Sv. Demetrija, đakona iz naše srijemske Mitrovice.

Ovaj kratki prikaz veoma je interesantan za liturgijski život prvih vijekova kršćanstva u Dalmaciji kao i za kult veoma popularnog svetog Demetrija. Zanimljiv je u tom pogledu i prilog Dr. V. Novaka o Lopudskom Relikvijariju (Reliquiarium Elaphitense). Ovaj srebreni relikvijarij potječe iz konca VIII. stoljeća, kad je kršćanski život poslije provale barbara ponovno obnovljen na dalmatinskom primorju. Ovaj relikvijarij nalazio se prvobitno u crkvi Sv. Ivana Krstitelja na Lopudu, gdje se slavio dan njegove mučeničke smrti (Glavosjek). U tom relikvijariju bile su moći Sv. Ivana Krstitelja i drugih svetaca. Ovaj moćnik dao je napraviti jedan pobožni kršćanin za spas svoje duše, ali ime donatora nije sačuvano. Po svoj prilici uslijed napuštanja stare prvobitne crkve - titulara, ovaj relikvijarij svršio je u jednom grobu pred crkvom Bl. Gospe od Napuča. Članak Dr. Novaka je interesantan s raznih strana arheoloških i lingvističkih. Lopudski relikvijarij spada među naše najstarije moćnike

u tipu i obliku. S liturgijske strane nas zanima ovaj relikvijarij, jer je on dokumenat o jakom liturgijskom životu ranog srednjeg vijeka u našim stranama, a ujedno i o velikom kultu Preteče, koji se mnogo štovao kod novopokrštenih naroda (za doba pape Grgura Velikoga), pa i kod Hrvata u VIII. i IX. stoljeću. Dr. Cvito Fisković osvijetljuje »drvenu skulpturu gotičkog stila u Splitu«, opisujući razna Raspela i Madone. Kao prilog Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku izašla je lijepo uokvirena i jedinstvena radnja »Katedrala Sv. Tripuna u Kotoru« iz pera kanonika Iva Stjepčevića, ilustrirana sa 11 tabla. Učeni pisac opisao je detaljno kotorsku katedralu, koja sa svog historijskog i umjetničkog gledišta zauzimlje bez dvojbe odlično mjesto u nizu spomenika, kojim obiluje naša domovina, kako to s pravom ističe auktor u predgovoru. Radnja je dokumentirana. Vrlo je lijepo prikazan kult mučenika Sv. Tripuna u Kotoru, prenos njegovih moćiju. Potanko je opisan i Moćnik katedrale, koji nam dokazuje pobožnost i živu vjeru građana i pomoraca ovog našeg najjužnijeg primorskog grada, gdje je kult njegovog patrona ostao uvijek živ i aktuelan. Osim katedrale opisuje pisac i druge crkve u Kotoru.

D.

KRŠĆANSTVO U POMPEJIMA

U gradovima Pompeju i Herkulanumu, koji su propali prigodom erupcije vulkana Vezuva g. 79. posl. Kr., našlo se u iskopinama nekoliko spomenika, po kojima bi se moglo zaključiti, da je kršćanska vjera u tim gradovima bila poznata. Baš neka najnovija arheološka iznašašća probudila su interes u tom pogledu kod učenjaka. Nedavno se našao u jednoj kući u Herkulanumu na zidu križ. Znak, da su u toj kući stanovali kršćani. Križ u javnom, liturgijskom kultu pojavljuje se tek koncem III. i početkom IV. stoljeća, ali u privatnom kultu vjernika on se štovao već u prvom stoljeću. Ako Sv. Pavao piše Galaćanima: »Ja ne treba da se hvalim i slavim s ničim, već s križem našeg Gospodina Isusa Krista«, jasno je da su kršćani prije g. 79., barem neki kršćani smatrali, da je križ ne oruđe sramote već slave, pa su u tom smislu postavljali križ u svoje domove. Isto tako našao se natpis »Pater Noster« (oče naš), što dokazuje veoma uvjerljivo, da su vjerovjesnici upotrebljavali latinski jezik, a ne samo grčki, kako se obično misli (naime da je jezik primitivne crkve bio grčki). Ako su novi kršćanski vjerovjesnici širili novu nauku, morali su bez dvojbe poznavati latinski jezik, s kojim se onda u Italiji govorilo. Nema sumnje, da je u Pompejima, Herkulanumu bilo kršćana. Znademo iz Djela Apostolskih, da se Sv. Pavao iskrcao u gradu Pozzuoli kod Napulja g. 60. i da je tu našao skupine kršćana. Pozzuoli su tako blizu Pompeja i Herkulanuma, da bi bilo neopravdano misliti, da i u tim gradovima, poznatim svima, nije bilo kršćana. Historičar Roberto Paribeni (u »Il libro italiano nel mondo«) prihvaća potpuno tezu da je prije erupcije Vezuva bilo kršćana u dvjema zatrpanim gradovima i nada se, da će daljnja istraživanja još bolje osvijetliti ovu istinu.

POVRATAK CERTOZINA U CHARTREUSE

Mnoge uspomene oživljuju. Dok je Francuska bila u najvećoj kušnji i boli rata, otvorila su se ponovno vrata velike i glasovite certozinske opatije La Grande Chartreuse kod Grenobla. Monasi Sv. Bruna povratili su se poslije dugog progonstva u svoju Maticu, da mole za Crkvu i za Francusku. U redu Certozina ili Kartuzijanaca ovo je značajan datum. Želje svih velikih Francuza Veuillota, Goyau-a i drugih (koje lajicizirani svijet nije slušao) ostvarene su upravo u doba, kad je Francuska bila najviše ponižena. Čudnovati su putovi Božje Providnosti! Otvoru su prisustvovale sve francuske vojničke i civilne vlasti. Govor prvog certozinskog opata ganuo je sve prisutne do suza, dok su vrhunci Delfinatskih Alpa poškropljeni krvlju francuskih sinova. Povratkom certozina u Grande-Chartreuse dokinuta je velika historijska nepravda prema redu, koji je bio toliko zaslužan za Francusku. Da je živ Montalembert napisao bi zaista novo djelo o obnovi redova u Francuskoj. Ovaj događaj primljen je u cijelom svijetu sa simpatijom. U »Osservatore Romano« bilo je krasno opisano ovo slavlje obnovljene kršćanske civilizacije. Ovom prigodom, upravo žalosnom za svijet koji se udaljio od Krista, vječne istine, zaista je veliki memento program svake Certoze (Kartuzije): »Stat Crux dum volvitur orbis.« Stoji čvrsto Križ, dok se svijet naokolo kreće i pokreće. Mi smo u ovom kretanju, Evropa i svijet. Nesigurni smo i strahujemo od sutrašnjice. Obnova stare Kartuzije kod Grenobla je utjeha, da je Križ vječan i da će on vladati nad novom Evropom. »Stat Crux...«

RADIO-PREDAVANJA O TROGIRSKOJ KATEDRALI

Prigodom 700. godišnjice katedrale u Trogiru držao je o njoj predavanje na zagrebačkoj Radio-stanici pjesnik Ante Niziteo na Veliki četvrtak. Na 16 svibnja beogradska kratkotalasna Radio-stanica emitirala je na hrvatskom i na svim poznatijim evropskim jezicima predavanje o trogirskoj katedrali i o majstoru Radovanu od Dr. Ivana Delalle. Uprava zagrebačke gipsoteke sada radi na odljevu u gipsu čitavog monumentalnog Radovanovog portala. Rad vodi upravitelj gipsoteke Dr. Bauer. To je u vezi sa predstojećom izložbom religiozne umjetnosti prigodom proslave 1300. godišnjice pokrštenja Hrvata i njihove veze sa. Sv. Stolicom. Kipar Radauš iz Zagreba napravio je u gipsu model spomenika majstoru Radovanu, koji bi se imao postaviti na malom trgu (ćimatoriju) pred samom katedralom na uspomenu 700. godišnjice katedrale.

NAJNOVIJE DJELO O REDU SV. BENEDIKTA

Ovih dana izašlo je u Turinu novo djelo milanskog nadbiskupa kardinala Schustera o Reguli sv. Benedikta (Note storiche sulla Regula Monachorum di S. Benedetto). To je zapravo zbirka raznih pitanja koja se odnose na benediktinsku regulu, na njezin početak i razvitak. Osobito su obrađena liturgijska pitanja. Iz djela se vidi, kako je Sv. Benedikt monašku disciplinu i liturgiju upravio i uredio po uzoru rimske Crkve.

MISA U VRIJEME RATA

Benediktinski opat Don Bernardo Cignitti, obzirom na današnje ratne prilike napisao je u talijanskom liturgijskom časopisu »Rivista Liturgica« krasnu analitičku studiju o Misi u vrijeme rata (Missa pro tempore belli). Tumači sve pojedine dijelove sv. Mise, iz koje se vidi kako Crkva duboko poučava svoje vjernike kao brižljiva majka, kako je rat strašni bič Božji, ali ne smije se zaboraviti da je Bog i liječnik duša i naroda (percutiendo sanat).

CRKVENI KALENDAR

Nedjelja 11. VIII.: **NEDJELJA XIII. PO DUHOVIMA.** Z e l e n o Poludv.
Ponedjeljak 12. VIII.: **Sv. Klara, djevica.** B i j e l o. Dvostr.
Utorak 13. VIII.: **Sv. Hipolit i Kasijan, mučen.** Crveno. Jednost.
Srijeda 14. VIII.: **Navečerje Uznesenja Bl. Dj. Marije.** L j u b i č. Jednost. Post i nemrs.
Četvrtak 15. VIII.: **UZNESENJE BL. DJ. MARIJE.** B i j e l o. Dvostr. I. r.
Petak 16. VIII.: **Sv. Joakim, otac Bl. Dj. Marije.** B i j e l o. Dvostr. II. r.
Subota 17. VIII.: **Sv. Hijacint, priznav.** B i j e l o. Dvostr.

Nedjelja 18. VIII.: **NEDJELJA XIV. PO DUHOVIMA.** Z e l e n o. Poludv.
Ponedjeljak 19. VIII.: **Sv. Ivan Eudes., priznav.** B i j e l o. Dvostr.
Utorak 20. VIII.: **Sv. Bernard, opat.** B i j e l o. Dvostr.
Srijeda 21 .VIII.: **Sv. Ivana Franciska Fremiot de Chantal, udovica.** B i j e l o. Dvostr.
Četvrtak 22. VIII.: **Osmina Uznesenja Bl. Dj. Marije.** B i j e l o. Dvostr.
Petak 23. VIII.: **Navečerje sv. Bartula.** L j u b i č. Jednost. — **Sv. Filip Benicij, priznav.** B i j e l o. Dvostr.
Subota 24. VIII.: **Sv. Bartul, apostol.** C r v e n o. Dvostr. II. reda.

Nedjelja 25. VIII.: **NEDJELJA XV. PO DUHOVIMA.** Z e l e n o. Poludv.
Ponedjeljak 26. VIII.: **Sv. Zefirin, papa i mučen.** C r v e n o. Jednost.
Utorak 27. VIII.: **Sv. Josip Kalasancij, priznav.** B i j e l o. Dvostr.
Srijeda 28. VIII.: **Sv. Augustin, biskup i crkv. učitelj.** B i j e l o. Dvostr.
Četvrtak 29. VIII.: **Glavosijek sv. Ivana Krstitelja.** C r v e n o. Dvostr.
Petak 30. VIII.: **Sv. Ruža od Lime, djevica.** B i j e l o. Dvostr.
Subota 31. VIII.: **Sv. Rajmund Nonnat, priznav.** B i j e l o. Dvostr.

Nedjelja 1. IX.: **NEDJELJA XVI. PO DUHOVIMA.** Z e l e n o. Poludv.
Ponedjeljak 2. IX.: **Sv. Stjepan, kralj.** B i j e l o. Poludv. ————
Utorak 3. IX.: **Utorak iza XVI. nedjelje po Duhovima.** Z e l e n o. Dvostr.
Srijeda 4. IX.: **Srijeda iza XVI. nedjelje po Duhovima.** Z e l e n o. Jednost.
Četvrtak 5. IX.: **Sv. Lovro Justiniani, biskup i priznav.** B i j e l o Jednost.
Petak 6 IX.: **Petak iza XVI. nedjelje po Duhovima.** Z e l e n o. Jednost.
Subota 7. IX.: **Spomen Bl. Dj. Marije.** B i j e l o. Jednost.

Nedjelja 8. IX.: **NEDJELJA XVII. PO DUHOVIMA. — Porođenje Bl. Dj. Marije.** B i j e l o. Dvostr. II. reda.
Ponedjeljak 9. IX.: **Sv. Gorgonij, mučen.** C r v e n o. Jednost.
Utorak 10. IX.: **Sv. Nikola Tolentinski, priznav.** B i j e l o. Dvostr.
Srijeda 11. IX.: **Sv. Protus i Hijacinto, mučen.** C r v e n o. Jednost.
Četvrtak 12. IX.: **Ime Marijino.** B i j e l o. Dvostr.
Petak 13. IX.: **Petak iza XVII nedjelje po Duhovima.** Z e l e n o. Jednost.
Subota 14. IX.: **Uznesenje sv. Križa.** C r v e n o. Dvostr.